

การจัดซื้อจัดจ้าง อาหารกลางวันโรงเรียน ที่เชื่อมโยงกับระบบอาหารชุมชน

ประชากรและสังคม 2568

วิจัยประชากรและสังคมสู่ Real - World Impacts

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

การจัดซื้อจัดจ้าง อาหารกลางวันโรงเรียน ที่เชื่อมโยงกับระบบอาหารชุมชน

สรัญญา สุจริตพงศ์¹, นฤมล เจริญใจ¹
และธีรณรงค์ สกุลศรี¹

“ Policy highlights

การจัดซื้อจัดจ้างอาหารภาครัฐ โดยโรงเรียนซึ่งใช้งบประมาณจัด บริการอาหารสูง ควรเพิ่มการให้ คุณค่าการสนับสนุนเกษตรกรในชุมชน สิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน และพัฒนา ความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิต ผู้ปฏิบัติงานตลอดห่วงโซ่อาหาร ไว้ใน เกณฑ์การพิจารณาจัดซื้อจัดจ้าง นำไปสู่ระบบอาหารยั่งยืนมากขึ้น ภาครัฐควรจัดทำนโยบาย ออก ประกาศข้อกำหนด และแนวทางปฏิบัติ เพื่อให้โรงเรียนนำคุณค่าอื่นนอกจาก ราคามาใช้พิจารณาจัดซื้อจัดจ้าง อาหาร รวมทั้งสนับสนุนช่องทาง เชื่อมโยงเกษตรกรที่ผลิตแบบยั่งยืน และโรงเรียนให้สามารถซื้อวัตถุดิบ อาหารระหว่างกันได้โดยตรงได้มากขึ้น

Key findings

นอกจากเรื่องราคา โรงเรียนให้ความสำคัญ กับคุณค่าความโปร่งใสในการจัดซื้อจัดจ้าง และ คุณค่าทางโภชนาการอาหารมากที่สุด

โรงเรียนที่จัดซื้อจัดจ้างวัตถุดิบจากระบบ อาหารชุมชนใช้คุณค่าทุกด้านของระบบอาหารยั่งยืน มาร่วมพิจารณาจัดซื้อจัดจ้างอาหาร

งบประมาณที่จำกัดเป็นอุปสรรคสำคัญที่ ทำให้โรงเรียนไม่พิจารณาคุณค่าอื่นนอกจากราคาใน การจัดซื้อจัดจ้าง

การบริหารจัดการเพื่อให้โรงเรียนซื้อวัตถุดิบ อาหารตรงจากเกษตรกรผู้ปลูกและเพิ่มภาระให้ บุคลากร

ขาดกฎระเบียบแนวทางปฏิบัติที่เฉพาะ เจาะจงที่สนับสนุนและสร้างแรงจูงใจให้โรงเรียน นำคุณค่าด้านสังคม และสิ่งแวดล้อมมาใช้ พิจารณาร่วม และตั้งเกณฑ์ในการจัดซื้อจัดจ้าง อาหารโรงเรียน

Keywords: ความมั่นคงทางอาหาร, ความยั่งยืน, การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ, โรงเรียน, ยึดตามคุณค่า / บนพื้นฐานของคุณค่า

¹ สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

Call for actions

ภาครัฐกำหนดแนวทางปฏิบัติ ออกประกาศกฎระเบียบที่มีรายละเอียดการให้คุณค่าที่ส่งเสริมระบบอาหารยั่งยืนเฉพาะกับการจัดซื้อจัดจ้างอาหารภาครัฐ

ภาครัฐออกเครื่องมือนโยบายที่สร้างแรงจูงใจทางเศรษฐศาสตร์ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีปฏิบัติการจัดซื้อจัดจ้างที่สนับสนุนระบบอาหารยั่งยืน

กำหนดตัวชี้วัดประเมินประสิทธิภาพการทำงานขององค์กรสถาบันภาครัฐที่จัดบริการอาหารซึ่งให้คุณค่ากับระบบอาหารยั่งยืน

บทสรุปผู้บริหาร

การจัดซื้อจัดจ้างอาหารโดยสถาบันภาครัฐใช้งบประมาณสูง หากทำให้ใช้งบประมาณส่วนนี้เป็นไปตามหลักการการจัดซื้อจัดจ้างอาหารภาครัฐที่คำนึงถึงคุณค่า จัดอาหารที่ดีต่อสุขภาพ และเกิดระบบอาหารยั่งยืนตลอดห่วงโซ่ ทำให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนได้อย่างรอบด้าน การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์วิธีการปฏิบัติของโรงเรียนกรณีศึกษา เอกสารกฎเกณฑ์ ระเบียบ และแนวทางการดำเนินการการจัดซื้อจัดจ้างอาหารโรงเรียนเพื่อสะท้อนสถานการณ์และข้อจำกัดของการจัดซื้อจัดจ้างอาหารภาครัฐที่คำนึงถึงคุณค่า ผลการวิเคราะห์พบว่าการให้ความสำคัญกับคุณค่าความโปร่งใสในการจัดซื้อจัดจ้าง และคุณค่าทางโภชนาการอาหารมากที่สุด

ในโรงเรียนกรณีศึกษาใช้คุณค่าในทุกด้านของระบบอาหารยั่งยืนในการจัดซื้อจัดจ้างอาหารโรงเรียน เพื่อก้าวข้ามข้อจำกัดการจัดซื้อจัดจ้างอาหารภาครัฐที่มักให้คุณค่ากับเรื่องราคา ภาครัฐควรกำหนดแนวทางปฏิบัติ ออกประกาศที่มีรายละเอียดการให้คุณค่าที่ส่งเสริมระบบอาหารยั่งยืนเฉพาะกับการจัดซื้อจัดจ้างอาหารภาครัฐ ออกเครื่องมือนโยบายที่สร้างแรงจูงใจให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีปฏิบัติ และมีการกำหนดตัวชี้วัดประเมินประสิทธิภาพการทำงานขององค์กรสถาบันภาครัฐที่จัดบริการอาหารซึ่งให้คุณค่ากับระบบอาหารยั่งยืน

ที่มาและความสำคัญ

ในแต่ละปีสถาบันภาครัฐทั่วโลก
ใช้งบประมาณในการจัดซื้อจัดจ้างอาหาร
เป็นจำนวนมาก โดยสถาบันของรัฐเหล่านี้
เช่น สถาบันการศึกษา ศูนย์รับเลี้ยงเด็ก
โรงพยาบาล ค่ายทหาร
สถานสงเคราะห์ และเรือนจำ [1]

**ประเทศ
สหรัฐอเมริกา
งบประมาณ
ที่สถาบันของรัฐใช้จัดบริการ
อาหารในปี 2023 สูงถึง
1.5 พันล้านเหรียญ**

ดังนั้น หากภาครัฐทำให้การใช้จ่าย
งบประมาณส่วนนี้ผนวกรวมกับการดำเนินงาน
ด้านอื่นเพื่อนำไปสู่ความยั่งยืน ดังที่หน่วยงาน
ระดับนานาชาตินำเสนอตามหลักการการจัดซื้อ
จัดจ้างอาหารภาครัฐที่คำนึงถึงคุณค่า (valued-
based public food procurement)
ครอบคลุมทั้งมิติด้านสังคม เศรษฐกิจ และ
สิ่งแวดล้อม มุ่งเน้นการจัดอาหารที่ดีต่อสุขภาพ
และเกิดระบบอาหารที่ยั่งยืนตลอดห่วงโซ่การผลิต
อาหาร [2] ทำให้บรรลุถึงเป้าหมายการพัฒนาที่
ยั่งยืนได้อย่างรอบด้านผ่านการจัดซื้อจัดจ้างอาหาร
ภาครัฐ

ในประเทศไทย หนึ่งในสถาบันภาครัฐที่
มีการจัดบริการอาหารคือ โรงเรียน การจัด
อาหารกลางวันให้เด็กที่เรียนในโรงเรียน
ประถมศึกษาของรัฐบาลเป็นนโยบายระดับประเทศ
ของไทยที่ดำเนินการตั้งแต่ พ.ศ. 2542 มุ่งให้
เด็กได้รับอาหารตามโภชนาการที่ดีและเพียงพอ
ที่จะนำไปสู่ภาวะโภชนาการที่เหมาะสมสำหรับ
พัฒนาการด้านร่างกายและสติปัญญา เป็นส่วน
สำคัญในการแก้ปัญหาภาวะทุพโภชนาการใน
เด็กไทย เจตนารมณ์สำคัญในการจัดอาหาร
กลางวันให้เด็กมุ่งเน้นสนับสนุนโภชนาการที่ดี

อย่างไรก็ตาม การจัดอาหารกลางวัน
โรงเรียนยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับความ
ปลอดภัยของอาหารมากนัก เห็นได้จากการ
ตรวจพบการปนเปื้อนสารฆ่าแมลงตกค้างใน
ผักที่นำมาทำอาหารโรงเรียนในสัดส่วนสูง [3]
นอกจากนี้ ยังขาดการบูรณาการคุณค่าด้านอื่น
ที่สามารถสร้างประโยชน์ให้กับชุมชนได้
โดยเฉพาะการซื้อวัตถุดิบผักผลไม้จากชุมชน
เพื่อนำมาประกอบอาหารโรงเรียนยังไม่ได้
ถูกผนวกรวมไปในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง
อาหารกลางวันโรงเรียนในประเทศไทย

**ตรวจพบ
สารฆ่าแมลง
ตกค้าง...!
ในผักสัดส่วนสูง**

การจัดซื้อจัดจ้างอาหารภาครัฐต้องเป็นไปตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ใน พ.ศ. 2562 กรมบัญชีกลางได้ออกหนังสือเฉพาะกำหนดแนวทางปฏิบัติในการจัดซื้อจัดจ้างอาหารในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งหน่วยงานของรัฐรวมถึงโรงเรียนใช้เป็นแนวทางในการจัดซื้ออาหารหรือจัดจ้างผู้ประกอบการอาหาร นอกจากนี้โรงเรียนยังสามารถใช้คู่มือแนวทางการดำเนินการอาหารกลางวันโรงเรียนตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) [4] และกรมการปกครองส่วนท้องถิ่นแนะนำแนวทางปฏิบัติสำหรับโรงเรียนในสังกัด [5]

เน้นให้โรงเรียน ใช้งบประมาณ โครงการอาหารกลางวัน ได้ถูกต้อง ตามกฎหมาย ป้องกันการทุจริตเงินงบประมาณ และให้เด็กได้รับอาหารที่มีคุณค่า ทางโภชนาการ

การศึกษานี้วิเคราะห์วิธีการปฏิบัติของโรงเรียนกรณีศึกษาจำนวน 8 แห่งกระจายใน 5 ภูมิภาค ๆ ละ 1-2 แห่งทั้งหมดเป็นโรงเรียนที่เลือกซื้อวัตถุดิบอาหารจากชุมชนหรือวัตถุดิบอินทรีย์สำหรับปรุงประกอบอาหารกลางวันคัดเลือกโรงเรียนจากการแนะนำโดยผู้เชี่ยวชาญและจากการทบทวนวรรณกรรม เลือกเฉพาะโรงเรียนขนาดกลางที่มีนักเรียน 121 คนขึ้นไป แบ่งเป็นโรงเรียนสังกัด สพฐ. 5 แห่ง และสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 3 แห่ง ในจำนวนนี้สังกัดกรุงเทพมหานคร 1 แห่ง นอกจากนี้วิเคราะห์เอกสารกฎระเบียบข้อกำหนดภาครัฐในการจัดซื้อจัดจ้างอาหาร และแนวทางการดำเนินงานที่หน่วยงานต่าง ๆ ได้วางแผนปฏิบัติสำหรับโครงการอาหารกลางวันโรงเรียน เพื่อสะท้อนสถานการณ์และข้อจำกัดของการจัดซื้อจัดจ้างอาหารภาครัฐที่คำนึงถึงคุณค่าสังคม สุขภาพ สิ่งแวดล้อม และส่งเสริมระบบอาหารที่ยั่งยืน

ผลการศึกษา

คุณค่าด้านอื่นนอกจากราคา ในการจัดซื้อจัดจ้างอาหารโรงเรียน

เมื่อพิจารณาตามเป้าหมายของการจัดซื้อจัดจ้างอาหารภาครัฐที่คำนึงถึงคุณค่าด้านอื่น นอกจากด้านราคาในการส่งเสริมระบบอาหารที่ยั่งยืน ได้แก่ [6]

พบว่า คุณค่าที่กำหนดไว้ในกฎระเบียบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ แนวทางการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน และตามวิธีการปฏิบัติจริงของโรงเรียนกรณีศึกษาและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องแสดงในตาราง 1

คุณค่านอกจากด้านราคาที่ถูกนำมาพิจารณาในการจัดซื้อจัดจ้างอาหารโรงเรียนที่พบทั้งที่กำหนดในกฎระเบียบข้อกำหนด แนวทางการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันโรงเรียน และวิธีการที่โรงเรียนกรณีศึกษาปฏิบัติจริง คือ ความโปร่งใสในการใช้งบประมาณเพื่อการจัดซื้อจัดจ้าง และโภชนาการอาหารที่เด็กได้รับ ส่วนคุณค่าที่มีการกำหนดในกฎระเบียบ ซึ่งเป็นกฎระเบียบทั่วไปที่ไม่เจาะจงกับการจัดซื้อจัดจ้างอาหาร และมีการปฏิบัติจริงในโรงเรียนกรณีศึกษา คือ การให้คุณค่าเพื่อลดความยาวห่วงโซ่อุปทานอาหาร มุ่งเน้นสนับสนุนซื้อผลผลิตที่ปลูกโดยคนในชุมชน และทำให้ความเป็นอยู่และคุณภาพของผู้ปฏิบัติงานตลอดห่วงโซ่อาหารดีขึ้น โดยให้ความสำคัญกับการซื้อวัตถุดิบจากเกษตรกรเพื่อให้มีรายได้เพิ่มขึ้น การสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน การจ้างงานกลุ่มเปราะบาง เช่น ผู้สูงอายุ ผู้มีรายได้น้อยในชุมชน เข้ามาทำงานในระยะต่างๆ ของห่วงโซ่อาหาร ตั้งแต่การเพาะปลูกวัตถุดิบอาหาร การจำหน่ายวัตถุดิบ

อาหาร เช่น ผู้จำหน่ายวัตถุดิบในตลาดชุมชน และการจ้างผู้ปรุงประกอบอาหารที่โรงเรียน ส่วนคุณค่าที่พบเฉพาะการปฏิบัติจริงในโรงเรียนกรณีศึกษา คือ การเชื่อมโยงการจัดซื้อจัดจ้างอาหารโรงเรียนกับการพัฒนาสิ่งแวดล้อมของชุมชนให้ยั่งยืน โรงเรียนและหน่วยจัดการกลางที่รวบรวมวัตถุดิบอาหารจากเกษตรกรส่งให้โรงเรียนให้ความสำคัญกับการลดปลูกข้าวโพดซึ่งมีการเผาหลังเก็บเกี่ยวซึ่งก่อให้เกิดมลพิษ หันมาปลูกผักผลไม้อินทรีย์ขายให้กับโรงเรียนเพื่อสร้างรายได้แทน นอกจากนี้ให้ความสำคัญกับการลดใช้สารเคมีทางการเกษตร ซึ่งนอกจากเป็นผลดีต่อระบบนิเวศ ยังเป็นผลดีต่อสุขภาพเกษตรกรคนในชุมชน และเด็กที่รับประทานอาหารของโรงเรียน

ตาราง 1 คุณค่าตามกฎระเบียบข้อกำหนดการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ แนวทางการดำเนินงานโครงการอาหารโรงเรียน และวิธีการปฏิบัติจริงที่โรงเรียนกรณีศึกษาใช้ในการเลือกวัตถุดิบอาหารหรือเลือกผู้ประกอบการอาหารกลางวันโรงเรียน

คุณค่า	กฎระเบียบข้อกำหนด	แนวทางการดำเนินงานโครงการอาหารโรงเรียน	วิธีปฏิบัติจริงของโรงเรียนกรณีศึกษา
ลดความยาวห่วงโซ่อุปทานอาหาร สนับสนุนเกษตรกรชุมชน	✓	✗	✓
เกิดความเท่าเทียมและความโปร่งใส	✓	✓	✓
พัฒนาสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน	✗	✗	✓
โภชนาการอาหาร	✓	✓	✓
ความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตของผู้ปฏิบัติงานตลอดห่วงโซ่อาหาร	✓	✗	✓

ข้อจำกัดของโรงเรียน

ในการจัดซื้อจัดจ้างอาหารที่ให้ความสำคัญต่อราคามากกว่าคุณค่า

อุปสรรคสำคัญที่ทำให้โรงเรียนยังให้ความสำคัญกับราคาในการจัดซื้อจัดจ้างอาหารกลางวันเนื่องจากงบประมาณที่ได้จากรัฐมีจำกัดในช่วง 22-36 บาท/คน/วัน วัตถุดิบอาหารที่ปลูกโดยไม่ใช้สารเคมีหรือวัตถุดิบอาหารอินทรีย์มักมีราคาสูง จำนวนเกษตรกรที่ปลูกแบบปลอดสารเคมีหรือแบบอินทรีย์ยังมีจำนวนไม่มาก ราคาวัตถุดิบผักผลไม้ที่โรงเรียนสามารถหาซื้อได้จึงมาจากตลาด ซึ่งส่วนใหญ่ไม่ทราบแหล่งที่มาของการผลิต นอกจากนี้การบริหารจัดการเพื่อให้โรงเรียนซื้อวัตถุดิบอาหารได้โดยตรงจากเกษตรกรยุ่งยากกว่าการซื้อจากตลาดหรือผ่านคนกลาง ต้องใช้ทั้งทรัพยากรบุคคลและเวลา รวมทั้งยังต้องอาศัยความร่วมมือจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง การทำอาหารให้เด็กต้องการวัตถุดิบที่หลากหลายและปริมาณมาก การซื้อโดยตรงจากเกษตรกรในชุมชนอาจทำให้โรงเรียนไม่ได้วัตถุดิบตามที่ต้องการ บุคลากรของโรงเรียนมีภาระจัดการเรียนการสอน และภาระอื่น ๆ ที่มากอยู่แล้ว

การหาวัตถุดิบจากเกษตรกรโดยตรงเพิ่มภาระให้กับโรงเรียน โรงเรียนจึงเลือกวิธีที่สะดวกใช้เวลาน้อย แต่ยังสามารถจัดอาหารตามโภชนาการที่เหมาะสม ซึ่งเป็นคุณค่าที่โรงเรียนให้ความสำคัญมากที่สุด และเป็นภารกิจของโรงเรียนที่มีการระบุไว้ชัดเจนตามกฎระเบียบข้อบังคับ และตามเจตนารมณ์ของการจัดสรรงบประมาณโครงการอาหารโรงเรียน

ข้อจำกัดด้านกฎระเบียบข้อกำหนดของไทย ในการจัดซื้อจัดจ้างอาหารของสถาบันภาครัฐ ที่ให้ความสำคัญต่อคุณค่า

เห็นได้ชัดเจนว่ากฎระเบียบข้อกำหนดและ
แนวทางการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างอาหารโรงเรียนที่
กำหนดโดยหน่วยงานภาครัฐมุ่งเน้นที่คุณค่า
ความโปร่งใสในการจัดซื้อจัดจ้าง เพื่อแก้ไขปัญหา
คอร์รัปชันและทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้าง นอกจากนี้
ยัง**เน้นที่คุณค่าโภชนาการอาหารที่เด็กได้รับจาก
อาหารโรงเรียนมากกว่าคุณค่าด้านอื่น** ซึ่งยังไม่ได้
ถูกกำหนดไว้ชัดเจนสำหรับการจัดซื้อจัดจ้างอาหาร

ผลที่ตามมาจึงยังขาดแนวทางปฏิบัติที่เป็น
รูปธรรมที่ส่งเสริมให้โรงเรียนนำไปใช้
การนำคุณค่าด้านอื่นมาใช้ประกอบการ
พิจารณาการจัดซื้อจัดจ้างอาหาร การ
ทำงานของหน่วยงานภาครัฐไทยในระดับ
ปฏิบัติการยังเป็นแบบแยกส่วนซึ่งขัดกับ
การปฏิบัติเพื่อให้เกิดความยั่งยืนของระบบ
อาหารที่ต้องการบูรณาการหน่วยงาน
ตลอดห่วงโซ่อาหาร โดยเฉพาะหน่วยงาน
ภาคเกษตรที่ดูแลการผลิตวัตถุดิบอาหาร
หน่วยงานพาณิชย์ที่รับผิดชอบการขาย
วัตถุดิบผักผลไม้ตามแหล่งจำหน่ายทั่วไป
และหน่วยงานสาธารณสุขและท้องถิ่นที่
ดูแลตรวจสอบมาตรฐานความปลอดภัย
วัตถุดิบอาหารที่จำหน่ายในท้องตลาด
นอกจากต้องบูรณาการระหว่างหน่วยงาน
ภาครัฐแล้วยังขาดเครื่องมือทางนโยบาย
และแรงจูงใจที่ส่งเสริมให้เกิดการทำงาน
ร่วมกันกับหน่วยงานนอกภาครัฐ เช่น กลุ่ม
เกษตรกร องค์กรเอกชน และภาค
ประชาชน ที่เข้ามาเป็นผู้กระทำให้เกิด
การเปลี่ยนแปลงเห็นคุณค่าการจัดซื้อจัดจ้าง
อาหารจากระบบอาหารที่ยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

เพื่อให้การจัดซื้อจัดจ้างอาหารภาครัฐซึ่งใช้งบประมาณสูงในแต่ละปีถูกผนวกรวมกับการดำเนินงานด้านอื่นเพื่อความยั่งยืนของระบบอาหาร ซึ่งสำคัญอย่างยิ่งกับประเทศไทยที่สร้างรายได้ทางเศรษฐกิจจากภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับอาหาร จึงมีข้อเสนอแนะทางนโยบายเพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนการจัดซื้อจัดจ้างอาหารของสถาบันภาครัฐโดยเฉพาะโรงเรียนที่ให้คุณค่าอื่นนอกจากราคาและเป็นไปในการส่งเสริมระบบอาหารยั่งยืน

ก. สร้างต้นแบบ (template) เอกสารข้อกำหนดและขอบเขตการจ้าง (Term of Reference - TOR)

ใน TOR จ้างผู้ประกอบการอาหารโรงเรียน กำหนดรายละเอียดหลักการการให้คุณค่ากับการใช้วัตถุดิบอาหารที่ส่งเสริมสิ่งแวดล้อมที่ดี สนับสนุนการซื้อวัตถุดิบอาหารจากเกษตรกรชุมชน และแนวทางปฏิบัติยกระดับความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตของผู้ปฏิบัติงานตลอดห่วงโซ่อาหาร เพิ่มเติมจากคุณค่าความโปร่งใสและคุณค่าทางอาหารที่มีอยู่แล้ว

ข. ภาครัฐส่วนกลางหรือส่วนท้องถิ่นออกเครื่องมือทางนโยบายที่ให้แรงจูงใจด้านเศรษฐศาสตร์ (economic incentive)

กับโรงเรียนที่ใช้คุณค่าด้านอื่นนอกจากราคาในการจัดซื้อจัดจ้างอาหาร เช่น การเพิ่มเงินสมทบรายหัวค่าอาหารกลางวันให้กับโรงเรียนที่จัดซื้อหรือกำหนดให้ผู้ประกอบการจัดซื้อวัตถุดิบอาหารจากระบบอาหารชุมชน หรือวัตถุดิบอาหารปลอดภัย

ค. สนับสนุนให้เกิดการซื้อขายระหว่างกลุ่มเกษตรกรและโรงเรียน (farm-to-school)

โดยเฉพาะเกษตรกรที่ผลิตด้วยระบบเกษตรที่ยั่งยืน เช่น อินทรีย์ปลอดภัย ระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม (participatory guarantee system) ระบบเกษตรนิเวศ ผ่านการจัดตั้งองค์กรหน่วยงานกลางที่ช่วยรวบรวมผลผลิตจากเกษตรกรชุมชนหรือรายย่อยเพื่อส่งให้โรงเรียน หรือสนับสนุนงบประมาณให้มีแพลตฟอร์มออนไลน์สำหรับการซื้อขายวัตถุดิบอาหารโดยตรงระหว่างเกษตรกรและโรงเรียน

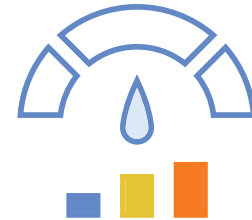
ง. ออกระเบียบหรือประกาศ

ที่เฉพาะเจาะจงกับการจัดซื้อจัดจ้างอาหารภาครัฐที่พิจารณาหลักการให้คุณค่าด้านอื่นของความยั่งยืน

จ. กำหนดตัวชี้วัดประสิทธิภาพการทำงานขององค์กร

สถาบันภาครัฐที่จัดบริการอาหารซึ่งให้คุณค่ากับระบบอาหารยั่งยืนในการจัดซื้อจัดจ้างอาหารและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในห่วงโซ่อาหารที่สนับสนุนให้เกิดการจัดซื้อจัดจ้างอาหารตามหลักการคุณค่า

กิตติกรรมประกาศ

ข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์เพื่อประกอบการเขียนเอกสารสรุปนโยบายฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการ “การวิเคราะห์วิธีปฏิบัติจัดซื้อจัดจ้างโครงการอาหารกลางวันเพื่อเชื่อมโยงระบบอาหารชุมชน: การวิจัยเชิงคุณภาพ” ซึ่งได้รับ

งบประมาณสนับสนุนจากแผนอาหารเพื่อสุขภาวะ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ภายใต้ร่มใหญ่ของโครงการวิจัยระบบการจัดการอาหารเพื่อสุขภาวะตลอดห่วงโซ่ และมาตรการลดการเข้าถึงอาหารที่ไม่ดีต่อสุขภาพของคนไทย

อ้างอิง

1. USDA Economic Research Service. Food Service Industry- Market segments [Internet]. 2025 [cited 2025 Apr 8]. Available from: <https://www.ers.usda.gov/topics/food-markets-prices/food-service-industry/market-segments>.
2. Food and Agriculture Organization A of BI and CE da U. Public food procurement for sustainable food systems and healthy diets [Internet]. Rome; 2021 [cited 2025 Apr 3]. Available from: <https://doi.org/10.4060/cb7969en>.
3. thaireform. วิจัยอาหารกลางวันนักเรียน พบยาฆ่าแมลงในผักผลไม้เกือบ 100%. สำนักข่าวอิศรา. 11 ธันวาคม 2561.
4. สำนักงานพัฒนากิจกรรมนักเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. คู่มือการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน ประจำปีการศึกษา 2567. 2567.
5. กรมส่งเสริมและพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น. แนวทางการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. 2568.
6. Catherine G. Campbell. Values-based institutional food procurement programs. Journal of Agriculture, Food Systems, and Community Development. 2023;12(4): 123-33.

สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม

สรัญญา สุจริตพงศ์ Email: sarunya.suj@mahidol.ac.th

แหล่งทุน: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)